

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
עשרים ושבע

היכל
שלישי

מאמר

להביא מאמר הזהר כו' וזרה השמש

תקס"ג

מכ"ק אדמו"ר הזקן

הרב רבי שניאור זלמן מליאדי

(בעל התניא והשו"ע)

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"י

על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושש לבריאה

לזכות

מנחם מענדל בן צבי

לרפואה שלימה וקרובה

ולאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

ובינה הנגלית במוח ממנה מקור מוצא ראשית הגילוי והדיבור הוא סוף הגילוי, ולכך בינה נק' אלקים עילאה ומל' נקרא אלקים תתאה ויאמר²⁶ אלקים יהי אור כו' כמבואר בזהר, וכמו שהרוח חיים שבלב הוא ממוצע מאש ומים חו"ג כידוע והיינו הקול נגלה בפה שהוא מורכב מאש רוח ומים ועיקרו בבחי' רוח כידוע, כמו"כ מקור הקול הזה במוח הנק' קלא²⁷ פנימאה הוא קול אלקים חיים הוא ממוצע מחו"ג רוחני כו' והיינו אלקים עילאה שהוא בחי' בינה והוא המקור לתושבע"פ הנתנה בקול ה' בהתגלות, אבל תושב"כ היינו שמשא הנזכר כאן שהוא אבא דהיינו אור החכמה עילאה שזה כשר וזה פסול שמלבד הקריאה בה בדיבור וקול הנה היא חכמה אלקי ולכך נמשלה לשמשא שהוא האור שבמאור העצמי כו' וד"ל.

וְזִשׁ בקדמייתא שמשא כו' פי' מתחלה הי' הארת מוחין דאבא בשביל בנין המל' בה"ח שלו בתוקפא דדרום כנ"ל, ואח"כ עד"ז ממש מוחין דאמא מתפשטין ה"ח ממנה בקו ימין דז"א וה"ג בקו שמאל כנ"ל, וזהו סובב סובב הולך הרוח דבתחלה נק' שמש ועכשיו שבינה מאיר נק' רוח אלקים חיים כנ"ל, ומה שבבינה שניהם בלשון סביבה ובאבא אמר הולך אל דרום כו' הוא לפי שחח"נ הוא קו הימין הכללי כידוע ע"כ ההליכה שם בשוה וביושר כו' משא"כ בג"ה שהן בשמאל הכללי הרי גם החסדים דאמא צריכים להיות בבחי' סיבוב גם לדרום וד"ל, וגם מה שלא פי' בהדי' דרום וצפון בבינה הוא לפי שיש²⁸ בכלל מאתים מנה מאחר שכבר הוזכרו באבא כו' וד"ל.

והנה עוד יתפרש דברי המאמר הנ"ל הכל בז"א עצמו ולא באו"א, דהיינו כאשר יסוד אבא מלוכב ביסוד ז"א הוא בבחי' פנימיותו ואז נקרא שמשא ואינו זורח אלא בשביל בנין המלכות כידוע דנה"י דז"א מוחין לנוק' כנ"ל, וכאשר עדיין מהארת מוחין דאבא בו הוא הגבה למעלה מבחי' מדות חו"ג להשפיע לנוק' אלא זורח מרחוק אלא בשביל הבנין כו' ולבתר נקרא רוח כשמוחין דאמא מאירים בו והיינו מקור הקול הנגלה שהוא ממוצע בין אש ומים ממש בגילוי והוא הרוח שבלב כנ"ל. אך סובב סובב הולך הרוח שכאשר עדיין גם הרוח גנוז בהבל לב העליון הוא בחי' מקיף לעשרה מאמרות שבמלכות שהם בבחי' קול ממש כמ"ש קול"י ה' על המים וכמ"ש³⁰ במ"א וד"ל, משא"כ זורח השמש מהארת החכמה אינו בגדר ממוצע בין אש ומים כלל אפי' ברוחניות הלב אלא יש בו מבחי' עצמי' החכמה כנ"ל רק מאתר עילאה הוא זורח בשביל הבנין לבד כנ"ל וד"ל. ועתה יובן יותר מה שסיים בהקדמה זו ת"ח אברהם כו' כי כאשר נתבאר מקור הקול גלוי בבינה הנקרא רוח אזי הולך ומפרש באברהם ויצחק שהן דוגמת אש ומים ממש המתגלים מהבל הלב העליון כו' וד"ל, אבל לפי' הראשון באו"א עצמן עדיין אין מקום למדות הגלויים באברהם ויצחק כו' וד"ל.

(26) ויאמר אלקים יהי אור: בראשית א, ג.
(27) קלא פנימאה: ראה זח"א נ, ב.
(28) שיש בכלל מאתים מנה: ב"ק עד, א.
(29) קול ה' על המים: תהלים כט, ג.
(30) כמ"ש במ"א: ראה ד"ה קול ה' על המים משבת פ' חיי שרה [תק"ס] שנדפס בסה"מ כתובים (א) ע' יא ואילך.

(26) ויאמר אלקים יהי אור: בראשית א, ג.
(27) קלא פנימאה: ראה זח"א נ, ב.
(28) שיש בכלל מאתים מנה: ב"ק עד, א.
(29) קול ה' על המים: תהלים כט, ג.

ב"ה.

פתח דבר

לקראת ש"ק פ' ויצא, ט' כסלו הבעל"ט, הננו מוציאים לאור את המאמר ד"ה „להבין מאמר הזהר כו' וזרח השמש" משנת תקס"ג, מאת כ"ק אדמו"ר הזקן זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

מאמר זה הוא הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי (מה שרשם אז בשעתו סמוך לזמן אמירת המאמר ע"י כ"ק אדמו"ר הזקן).

המאמר נדפס כאן בפעם הראשונה, והוא תדפיס מתוך ס' מאמרי אדה"ז תקס"ג, שעומד להופיע בקרוב אי"ה.

*

לתועלת הלומדים ומעיינים הוספנו בשולי הגליון מראי מקומות וצינונים – נערכו ע"י הרה"ת ר' גבריאל שי' שפירא.

מוערכת „אוצר החסידים"

עש"ק פ' ויצא, ח' כסלו, ה'תשס"ו
ברוקלין, נ. י.

LEHOVIN MAAMAR HAZOHAR—5563

Copyright © 2005 by

“KEHOT” PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 774-4000 / Fax 774-2718

Order Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / Fax 778-4148

www.kehotonline.com

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.

All rights reserved.

Manufactured in the United States of America

נסדר בדפוס „עמפיינער פרעסס" ע"י מרדכי ליב בן פיגא ויוסף יצחק בן ברכה
Empire Press, 550 Empire Blvd., • Brooklyn, N.Y. 11225 • (718) 756-1473 / Fax (718) 604-7633

נדפס בדפוס The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237 (718) 628-6700

ב"ה שבת פ' ויצא

להבין מאמר הזהר פ' תולדות¹ פתח רבי יצחק ואמר וזרח² השמש ובא³ השמש כו', וזרח מאתר עילאה דקיימא עלי⁴ מתמן זרח תדיר, ובא השמש לאזדווגא בהדה דסיהרא ע"ש.

הנה רבי יצחק מדקדק הפסוק בזה שכפל הלשון וזרח השמש ובא השמש, ואמר דבא להורות ב' ענינים הא' בנין הנוקבא קודם הזיווג שהוא זרח מאתר עילאה דהיינו ממוחין דאבא דוקא, והב' ביאת השמש הוא היחוד לאזדווגא בהדה כו'. וביאור כל זה הנה ידוע בע"ח דנה"י דז"א מוחין לנוקבא וזהו קודם היחוד אלא שתהי' ראויה ליחוד וזיווג צריך לבנותה בבנין שלם מ"ס חב"ד חג"ת נה"י כו'.

וביאור הדבר להיות כי כאשר יושפע אור המאציל א"ס ב"ה שבאורות דז"א אשר המה בבחי' א"ס דאיהו וחיהוהי וגרמוהי חד כו' צריך להיות שיהי' המקבל ההשפעה בהרחבת הכלים מכלים שונים, ואם לאו לא יוכל לקבל האור והשפע כלל, ובשביל בנין המקבל שהוא המלכות בהרחבת כלים חב"ד חג"ת כו' צריך להיות השפעה מיוחדת לזה, והשפעה זו א"א להיות בקירוב כ"א מרחוק דווקא להיות כי הרי השפעה זו מן המאציל אינו אלא להכין קבלת המקבל שיהי' ראוי לקבל לא שיקבל ממש כו' והיינו השפעת נה"י דז"א שיהי' מציאות מוחין לנוקבא ואח"כ תהי' ראוי לזיווג כו'.

ויובן הדבר עד"מ השפעת הרב לתלמיד שקודם שמשפיע לו השכל והסברא צריך תחילה להכין הכנת הכלים ואותיות בתלמיד שיוכל להלביש בהם השכל וחכמה שעתיד להשפיע לו, והיינו שצריך⁵ ללמד אותו הלשון והכתב של אותה

אבל יד הימין היא מקרבת פי' שהוא נושא¹⁴ עון ועובר על פשע כו', דהיינו כמשל הגבהת המשא הכבד כן היד¹⁵ הימין פשוטה לקבל שבים ונושא ומגביה העוונות למעלה כי הזדונות¹⁶ נעשו כזכיות מפני¹⁷ תגבורת חסד העליון הגדול ונקרא או יד הגדולה, וכמו שהי' במצרים לפי שהי' קליפת מצרים תכלית הטומאה ולא הי' כדאי שיהי' גילוי אלקות כ"כ על ידם באותות ומופתים נגלים כקריעת ים סוף כו' לכך נאמר וירא¹⁸ ישראל את היד הגדולה דוקא מפני שאור העליון שבגופא שאינו גדול בתגבורת מחסדים דאבא לא הי' יורד כ"כ למטה מטה כו' אבל היד¹⁹ הגדולה היא ארוכה מאוד מאוד עד שתוכל לקבל גם החושך ולא יחשיך ממנו מפני תגבורת האור כו' וכמ"ש במ"א בארוכה, וכענין אברהם²⁰ שיצא ממנו ישמעאל שהוא ג"כ מטעם תוקף כח הימין שיהי' ממנו מותר השפע אף למי שאינו ראוי כו' וד"ל.

וזהו הולך אל דרום פי' ה"ח דאבא להיות כי באבא מקור תגבורת החסדים עד שגם התגבורת שבו יחשב לחסדים לגבי אימא כידוע שעיקר החסד הרחמים בחכמה הוא, וזהו שאנו אומרים אבינו²¹ אב הרחמן וכמ"ש במ"א בארוכה, לכך החסדים דאבא בתוקפא הם ומגבירים יד ימין דז"א הנקרא דרום וכנ"ל.

סובב אל צפון נהיר לסטרא דא כו' פי' והתגבורת דאבא הולכים לקו שמאל דז"א ולכך כפל לשונו לומר דנהיר לדא ונהיר לדא כו', ולא כפי' המקדש מלך שהחסדים עצמם הולכים לצפון כו' שא"כ לא יתכן סיום²² המאמר באברהם ויצחק כו' דיצחק מבחי' גבורות הוא כידוע. אמנם להיות כי גם התגבורת דאבא הם תגבורת חסדים לבד לכך נהיר לצפון ג"כ בחסד עליון כו', וכל עיקר ענין הליכה זו לצפון ולדרום הוא להגדיל בנין הנוקבא כדמסיים וכל דא כו' וכנ"ל.

סובב סובב הולך הרוח בקדמיתא שמש ולבתר רוח אלא כולא חד ורזא חדא כו'. הנה בינה נקרא רוח אלקים חיים כמבואר בכמה מקומות ובפרט בס' יצירה בל"ב²³ נתיבות חכמה כו' ורוח אלקים כו' וכידוע דתורה שב"ע"פ היא בינה ותושב"כ היא חכמה והטעם להיות כי תשב"ע"פ עיקרה הוא הדיבור והקול כמ"ש ואשים²⁴ דברי בפיו כו', דבר ה'²⁵ זו הלכה כו', והרוח הוא מקור הדיבור והקול והיינו השכל

- 14) נושא עון ועובר על פשע: מיכה ז, יח.
- 15) היד ימין פשוטה לקבל שבים: תפלת נעילה ביום הכיפורים.
- 16) הזדונות נעשו כזכיות: יומא פו, א.
- 17) מפני תגבורת חסד העליון הגדול ונקרא אז היד הגדולה: ראה זח"ג רעז, א (ברעיא מהימנא) שהוא בחינת רחמים גדולים.
- 18) וירא ישראל את היד הגדולה: בשלח יד, לא.
- 19) היד הגדולה היא ארוכה מאד מאד: ראה לקו"ת שלח מ, ד.
- 20) אברהם שיצא ממנו ישמעאל: פסחים נו, 14.
- 21) אבינו אב הרחמן: ברכת אהבת עולם (לפני קריאת שמע בבוקר).
- 22) סיום המאמר באברהם ויצחק כו': תא חזי כד אתא אברהם לעלמא חביק לה לסיהרא וקריב לה, כיון דאתא יצחק אחיד בה ואתקיף בה כדקא יאות ומשיך לה ברחימו . . דכתיב שמאלו תחת לראשי (זח"א קלו, א).
- 23) בל"ב נתיבות חכמה כו' ורוח אלקים כו': בספר יצירה פ"א מ"א.
- 24) ואשים דברי בפיו: ישעי' נא, טז.
- 25) דבר ה' זו הלכה: עמוס ה, יב. שבת קלה, ב.

- 1) להבין מאמר הזהר פ' תולדות פתח רבי יצחק וזרח השמש: הנחת כ"ק אדמור' האמצעי. נעתק מכת"י 2026 ש, ב, בכותרת: ב"ה שבת פ' ויצא. נמצא ג"כ בכת"י 2007 קעט, א (הנחות אדמור' האמצעי ממאמרי תקס"ב – תקס"ג), בכותרת: שבת פ' ויצא בעזה"ש. ראשי פרקים למאמר זה נמצא בכת"י 2026 ש, א.
- 2) הנחת ר' משה בן אדה"ז ממאמר זה נדפס בסה"מ תקס"ג ע' מז.
- 3) ד"ה זה מכ"ק אדמור' הצ"צ (המיוסד על הנחת ר' משה הנ"ל), נמצא בכת"י 1107 [בבויגין 13] כ"י מעתיק ומוגה בגוכ"ק הצ"צ. נדפס בביוארי הזהר לכ"ק אדמור' הצ"צ ח"ב ע' תרסד. אוה"ת תולדות קע, ב.
- 4) [בויגין 17-16 נמצא בכוך 1124 (ונסמנו הדפים: קמו-קנד). ומכיל ד"ה כמים הפנים לפנים לכ"ק אדמור' הצ"צ משנת תקפ"ג בכ"י מעתיק הנ"ל ומוגה בגוכ"ק כ"ק אדמור' הצ"צ].
- 5) מאמר הזהר פ' תולדות: קלו, א.
- 6) וזרח השמש ובא השמש: קהלת א, ה.
- 7) ובא השמש כו': ואל מקומו שואף זורח הוא שם. וזרח השמש דא שמשא דנהיר לסיהרא דכד אתחזי בהדה כדון נהרא ואתנהיר כו' (זהר שם. הובא בסה"מ תקס"ג שם).
- 8) שצריך ללמד אותו הלשון והכתב של אותה החכמה: דהיינו שמדברים חכמה זו בלשון זה דוקא כגון חכמת הקבלה בלה"ק, שבלשון אחר קשה מאד ונמנע לדבר פרטי השמות שבלשון הקבלה שבלה"ק. וכה"ג (אוה"ת תולדות קעא, א).

החכמה מתחילה שיהי' בקי באותו לשון מאוד, וכל שהתלמיד יותר בקי באותו הלשון יוכל לקבל הרבה יותר חכמה ושכל מפני שיש לו הרבה כלים להלביש ולהכניס החכמה בהם כו' וד"ל.

ועד"מ זה יובן ענין בנין' כלי המלכות שלא תהי' נקודה חדא כו' אלא בבנין שלם מהרבה אופנים, והגם שהם רק כלי קבלה לבד אבל הרחבת הכלים מועילים שתוכל לקבל הרבה כו', והיינו אותיות היו"ד מאמרות שהם הכח הפועל בנפעלים כשמסתרת בבני"ע היא רק נקודה חדא נה"י שבנה"ו כו', אך כשהיא עולה להיות בבחי' אצילות כדי לקבל השפע לעצמה מחדש כו' אזי צריכה להבנות בבנין שלם מכלים ואותיות בבחי' אצילות כדי שתוכל לקבל אור שפע האצילות ביותר כו' וד"ל. (וגם ידוע מהעלאת מ"ן של הנבראים ניתוסף לה חזוק מוחין והיינו עושי' דברו הנז"ז בזהר, לבד ממה שנה"י דז"א משפיעים לה מוחין כו' אך גם זאת מאת ה' היתה שיוכלו הנבראים להעלות מ"ן לגרום לה תוספת מוחין והכל בכלל ההשפעה אשר מרחוק הוא וד"ל).

והנה השפעה זו שמז"א למלכות בשביל הבנין והתיקון שלה הוא מרחוק דווקא ולא מקרוב וכמשל שמשא וסהרא הגשמי דכד אתחזי בהדה כו' פי' שאנו רואים שתיכף ומיד בזריחת השמש על הארץ מאיר פני הלבנה אשר במערב במקצת וכל שהולך וקרב אליה תאיר יותר עד שמחצית היום עד הערב הולך ואור להאיר פני המערב כפי טוב כו', ואח"כ יבוא השמש תחת הארץ ויתקרב אז עם הלבנה במערב והיו לאחדים כו' משא"כ כל היום הנה ה' הארת וזריחת השמש אליה מרחוק לבד וזהו לשון יזרח שהוא ההבהקה והזיו מרחוק אבל ובא כו' היינו הקירוב והסמיכות כו' וד"ל. והטעם הוא כדי שתוכל לקבל הקירוב בכואו במערב השמש וזרח כל היום להאיר פניה היינו לעשות הכנה ותיקון בה מתחילה כנ"ל, וכל הכנה ותיקון א"א להיות אלא מרחוק דוקא וד"ל.

וכמ"כ יובן בשמשא וסיהרא הרוחני' דאצילות, וזרח השמש היינו הארת יסוד אבא שהוא תכלית הריחוק מן המלכות כידוע, ומתמן זרח תדיר, פי' בתמידות השפע אורות מוחין דאבא בשביל בנין הנוקבא כי אבא יסוד ברתא כו' בשביל שתהי' ראוי' ליחוד ואח"כ ובא השמש בחי' יסוד ז"א בשכינה שבמערב בקירוב פב"פ כו' כדי להוליד נשמות ומלאכים מאין ליש כידוע וד"ל. וזהו שאמר וזרח מאתר עילאה דקיימא עלי' פי' אתר עילאה הוא יסוד אבא שבתוך יסוד ז"א והאי שמשא זרח בנוקבא בשביל בנינה מאתר עילאה שהוא החכמה הנקרא קודש העליון כידוע דקיימא עלי' בבחי' מקיף כו' כי מלובש בו בהעלם גדול כידוע וד"ל.

6) בנין כלי המלכות שלא תהי' נקודה חדא: שפירא כמלקדמין כדון אינון . . ודא הוא עושי דברו ודאי, כגוונא דא לתתא בזמנא דחייבין בדרא איהי אתכסאי ואזעירת גרמה עד דלא אתחזיאת בכל דיוקנהא בר נקודה חדא וכד אתאן גבורי כח וכאי קשוט כביכול עושים להאי דבר.

7) עושי' דברו: תהלים קכ, כ.

8) הנז"ז בזהר: ח"ג קצא, א: עושי דברו ודאי דמתקנין ליה להאי דבר ומהדרין ליה לדיוקנא דקדמא כיון דאתקנת ואתעבדת בדיוקנהא

הולך אל דרום דאיהו ימינא ושוי תוקפי' בי' ובגין דתוקפי' ביה כל חילא דגופא בימינא הוא ובי' תליא ולבתר סובב אל צפון נהיר לסטרא דא ונהיר לסטרא דא ע"כ. פי' דרום וצפון הם בחי' קו ימין וקו שמאל דז"א, ואמר שהולכים ה' חסדים דאבא הנק' שמשא ומגבירים הקו ימין דז"א ושוי תוקפי' ביה כו'.

וביאור הדבר צריך מתחילה להבין ההפרש בין ימין לשמאל עצמם, כי הנה אנו רואים באדם התחתון כל חילא דגופא בימינא הוא פי' כשירצה להגביה משא כבד שלא לפי ערך כח האדם הנה המשא תכבד על כח האדם עד שתמשך למטה לארץ ותתגבר על כח האדם המושכה למעלה כו' והיינו דווקא כשיגביה המשא ביד שמאל לפי שביד שמאל הכח מצומצם מאוד דהיינו רק לפי מה שיש כח בגופא מצומצם כו' ולכך נקרא יד"ו כהה, אבל כשיגביה ביד ימין הנה אנו רואים שיוכל להגביה המשא הכבד אעפ"י שתהי' כבידה מאוד יתירה על כוחו לא תמשך למטה לארץ אלא יתגבר עליה כח היד ויגביהנה למעלה כו'. ויש להבין זה מהיכן יש כח חזק זה ביד הימין מאחר שאינו במציאות בגופו כו'.

אך הענין הוא דבאמת מצד גוף היד אין לו כח יותר משאר הגוף אמנם מצד שנשפע תוקף וחזק ביד ימין מהכח הנעלם שבגופו ומגביר כח הגוף להגביה יותר מיכולתו בגילוי מכבר כו' וזהו כל חילא דגופא פי' להגביר ולהוסיף חילא דגופא בימינא תלי' לפי שבימינא בא תוספות כח חסדים המקיפים דאבא הנק' שמשא כו' כי ידוע דמוחא ולבא וכבדא הם בבחי' אורות וכלים ויש מקיפים דחי' יחידה והיינו חח"נ שבקו ימין הכללי פי' מקיף דחי' הוא כח החכמה שבו תגבורת החסדים המקיפים מבחי' יחידה שבנפש ע"כ יצוה"י כח תגבורת חסדו הגדול גם ביד ימין שבמדות שבלב כו' וד"ל.

ויובן עד"מ למעלה באצילות הנקרא גופא ההפרש בין יד ימין לשמאל, שהגם שמצד המדות דאצילות עצמן חסד¹² דרועא ימינא כו' הכח והעוז של ההשפעה מאין ליש שוה בהם ע"פ מדידת אורות דאז"א בהם כידוע, אך מ"מ יש בדרועא ימינא תוקפא דשמשא שהוא אבא להגדיל חסדו ולהגבירו יותר מכדי היכולת הראשון וזהו דשוי תוקפי' בי' בגין כך כל חילא דגופא כו' וד"ל. ועיקר סימן התוקף הוא עד"מ הנ"ל במשא הכבד שיתגבר עליו כו' כמ"כ הנה ידוע שאחיות החיצונים כמשא כבד יכבדו ולכך נמשלים ליותרת הכבד בזהר ורע"י מהימנא וכשנתוספה יניקתם ע"י העוונות כו' אזי אין בכח שמאלא דלעילא לסובלם ולהגביהם למעלה כו' מפני שהכח אלקי שבשמאלא מצומצם מאוד כו' עד שיורדים ונמשכים משא כבד של החיצונים למטה וגורמים ירידת האור אלקי בבחי' גלות השכינה להחיותם למטה כו', וגם אם לא יכבדו שיוירדו השפע למטה אך עכ"ז לא יש כח בשמאל לכפר העון כו', אלא שמאל¹³ דוחה דהיינו לענוש בעונש הריחוק כו',

9) הולך אל דרום: קהלת א, ו.
10) יד כהה: מנחות לו, א.
11) יצוה . . חסדו: ע"פ תהלים מב, ט.
12) חסד דרועא ימינא: הקדמת תקו"ז.
13) שמאל דוחה . . הימין . . מקרבת: ראה סוטה מ, א.